

R O N G E N N A N S O U N P W O N G

JUNE - JULY - AUGUST 1954

POHNPEI NGATIK NUKUORO GREENWICH MOKIL PINGLAP KUSAIE

Pekeder sang ni Ohpis en Sawasepen Wei'n Pohnpei ohng Tohn Deke pwukat

Vol. 2 No. 5

Kolonia, Ponape, Caroline Islands

PAIAR

Se pil pwuriamweikihla at sohte wiahda RONG EN NAN SOUNPWONG en nan June de July. Ahpw mie sapwelimonwail mehn nan June. Eri pwandala wet kohsang ni sohte dipwisou en wiahda news, doaropwe ape. Eri ahnsou wet mie ier at dipwisou oh pil pahn karpeseng, ahpw mie ire kapw oh pil mie ire ekis mering en nan June pwehki eh pwandala. Sang met se koapwoaroapwoarki me se pahn pil pwurehng wiahda news wet nan sounpwong koaros, oh kin kehshkin komwail rong en ahnsou kan, pakair akan, Kosonned en Kahnsapw en Kohwa Likilik oh pil soangen pakair tohrohr teikan.

Komwail oh sapwelimonwail Congressmahsani duen Kosonned en Sahpw?

MENNIN KEDER LAPALAP KOMMOALDIER

Mennin Keder Lapalap, Frank E. Midkiff, alehier kisinlikou kiset sang rahn President en United State.

"Maing Mr. Midkiff:

I pil alehier noumwi kisinlikou en July 28, me pakairki duen omwi pahn pwilikidier omwi doadoahk en Mennin Keder Lapalap ong Kahnsapw en Kohwa Likilik en Kahndeke'n Pasipik, oh pil pwuriamweikihla duen ire kei me pahn kasapwungehla komwi en ehsehla omwi Mennin Keder Lapalap ni omwi Ohpis eh pahn keseulahng Guam. Ahpw I pil ses duen kahrepen met.

Ni ei mehnsairenki dukiong pwilikihdi wet me wiawiher ni 1 en September 1954, I pil dehdehki oh kapingki mehleh doadoahk en limpoak mehleh me komwi wiahki ni eden Tohn Kahnsapw en Kohwa Likilik oh ni mwaren United Nations.

Omwi koahieklahr me sansal oh ndandkihla omwi doadoahk nan Pasipik oh kareh ong omwi doadoahk en apwahpwali sansal ieu me atail wehi ndandkihla, ch iei met me I kapingki kouwahlap.

Eralahr

/s/ Dwight D. Eisenhower"
President en United States en America

MAHSAN SANG KEPINA

Rahnmwahu ong Kumwail Koruhsie:

Ni sapwelimatail Mennin Keder Lapalap, Frank E. Midkiff, eh kesepwildahr Mennin Keder Lapalap en Kahnsapw en Kohwa Likilik, e alehier kohwa wet ni oh pil mwahngi me e pil kak en pwilikihdi ma shu rahn Ohpis en Kahnsapw en Kohwa Likilik pahn kosoula Guam. Eri kosouda wet wiawi ier oh en Mennin Keder Lapalap eh pwilikidier sapwelime kohwa pil pweidahr oh kadehdehpe mie ier sang ni kisinlikou kaseleh kis me President en United States kadarodohr.

Mennin Keder Lapalap ohl pwung oh pwerisek oh inemen insonohki Kahnsapw en Kohwa Likilik wet oh toweh kan sang nan kupwure mehleh; eri meid nohn kainsensuwed atail pil mahsaniher duen e pil tohrohr asang kitail ier.

Seiloak wet sapwelime seiloak en rahn-mwahu en kamwirimwir ohng kompokepah ngeder nan Kahnsapw en Kohwa Likilik wet. Ohl amen, Mr. Arnold pil pahn iang ih. Ohl menet kaon en pali en apwelipen deke kan (Insular Affairs Division, Office of Territories, Interior Department) nan Ohpis en America. Ehdin Mr. Arnold e pahn pas nan Kahnsapw en Kohwa Likilik oh se pil koapwoaroapwoarki me e pil pahn perenkihda pweida mwahu en sapwelimatail doadoahng kan oh pi pahn perenkihda eh pahn pil tuhong mehn Pohmpei kan.

Se pil kupwukupwure soang pwukat en wiawi ong Memin Keder Lapalap oh Mr. Arnold:

September 25 - Rahnkaonop

Lel met ale klok 1400 sang Majuro

- 1500 - Meeting ong tohn Ponape Congress
- 1830 - Sak ni tehmpas en Kepina iang Congress en Ponape Congress

September 26 - Rahnsarawi

- 0800 - Mwesellahng Pohlangas
Minsouwas - pas nan mwetin ni
Mwurin souwas - pas Nan Matal
Pweidi Pohlangas

September 27 - Niehd

- 0800 - Mweseldohng Oa Protestant Mission
- 1000 - Pas Awak Catholic Mission
- 1200 - Pwurodo Kolonia
- 1330 - Pas Catholic Mission
- 1430 - Pas Kousapw en Kerenis

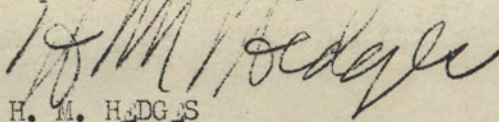
September 28 - Niare

- 0800 - Pas nan wasahn doadoahng kan
Wasahn Business
Imwen Liol
Imwen Ais
Imwen Wini
Garage
Radio Station
- 1030 - Intermediate School - Elementary School Kolonia
- 1130 - Kalapwuh
- 1300 - School en Lih Toahkte
- 1330 - Pwanso
- 1500 - Meeting ong Tohn Ohpis
- 1830 - Kisin Kamadipw nan Club Kolonia

September 29 - Niesil

- 0700 - Ale kepwa
- 0730 - Lel Niwap (Dock)
- 0745 - Mwesel sang Dock Mwesellahng ni Sompahr

Sapwelimonwail Kepina,

H. M. HEDGES

PLIHA PWUPLA IJU DI RAK

Sohte doudou en mwohni pwapwsang komwi nan July?? Mie mwohni kisinlikou oh mwohni takai loale: Mie pwatin pohn pluh loale? Mr. Kamske, Kaon en Ohpis en Apwapwali Wehi kan kolokol plih wet me kierek nan Kolonia nan July. Ma komwi me sapwelimaneki, oh kak kadahde me sapwelimonwi, komw tuh ong pwe e pahn ketkihong komwi.

Korwail oh sapwelimonwail Congressmahsani duan Kosonned en Sahpw?

MEETING EN CONGRESS EN POHNPEI

Meeting en Congress en Pohnpei pahn tepda ni 2° Septeber nan Kolonia. Ehu ire me re pahn mahsani duen taxesen summumw me pahn wiawi nan pahr koaros ni sou en sei summumw. Ire keriau en nan koasoandi en meeting wet mwain ele iluo keieu kesempwal nan ire kan me kin pwarada nan Congress sang mahs kohdo. Mwein ele sohte ire ieu mwohrail me katapan de kesempwal ohng aramas ngeder. Eri ire wet duen sahpw, kehkehlik en sohso, pwung en ale sohso ong Pohnpei wet oh kisindeke en loalen pahina en Pohnpei iangahki Ant oh Pakin. Koasoandi wet de ire wet de audepen ire wet kohsang nan koasoandi en Congress de kupwur en Congress me wiawihher mahs ako, oh sang rehn Sounkopwung Lapalap E. P. Furber oh Kaon en Ohpis en Sahpw Robert Goodrich. Kawehwepen ire wet pekeder pesengier ni 4 en August 1954 ong Congress koaros oh soumas en wehi kan. Se pil koapwoaropwoarki me irail pil tuhki ong kumwaillehr oh kumwail pil kasale ong iraillehr kupwumwail ong duen mwomwadahn kosonned en sahpw wet. Kosonned wet ni eh pahn kohng Kepina pwe en mahsani duen eh pahn wialahr kosonned en sahpw ong Pohnpei aramas koaros pahn doadoahngki sang met kohla ni sahpw oh me pil pahn ale sahpw mwuhr ni koasoandi en sapwasapw kapp. Komwi oh sapwelimomwi seri oh pil seri en mwuhr en Pohnpei kan pahn doadoahngki kosonned wet.

Kumwail oh sapwelimomwail Congress mahsani duen Kosonned Sahrp?

PAKAIR EN POST OFFICE

Kumwail aramas pwukat menlao pwarodo ale sapwelimomwail kisinlikou:

Kenye Lasa	Joanes Ellas	Victor Sonten
Julius Fallo	Mrs. Karsemen	Akina
Thomas S.	Isipen S.	Stenius Luzama
Mr. Samuel	Mr. Akin	Felicy L. Manibusan
Mr. George G.	Mrs. Pricka G. Aldan	Ainris Ipa
Peteren Loja	Takeo Isera	Maria
Kariena B. Karson	Smeter Rufes	Mr. Josiah
Aipus	Mr. Gabriel Omediki	Mr. Paul
Lorenzo H. M. Wang	Lawrence Ned	Kesner Moses
Philip Jim	Iosuo K. Inalesin	Inalisen A. John
Mikelina U. R. O.	Mike Ned	Sam Pereiti

PAKAIR: Mwaren mehn Pohnpei koaros me mie nah kisinlikou de saikinte ale pahn kin kohda nan Post Office. Kumwail kin sehng ahsou koaros.

Sapwelimomwail skuhl kamwahula oh kaonopda mwahu mwohn eh tepda nan sounpwoget

DUEN MWANGAS EN POHNPEI MWUHR

Sapwelimatail Ohpis me mihmi America (Interior Department) kupwurehdahr me, ni ITC eh pahn nekier sang eh doadoah, company en America ieu me pahn uhd ahnekihla netin mwangas (marketing), me pahn kin pwain, kadar oh netkihla mwangas ni soangen isais ieu ong Copra Stabilization Board me pahn kilelidi.

Copra Stabilization Board pahn wiewiahte eh doahk en mahs, oh uhsehla eh eh apwawalih Copra Stabilization Fund me pahn kin doareh sang kitail tohn deke pwukat pupwudi mwadang en pweinen sapwelimatail mwangas ni pweinen mwangas eh pahn kin tikitikla. Company en America wet ihte me e pahn kin wia, e pahn kin kihong wasahn netla duehte me ITC wiewia.

Sahpwe koasoandi ieu wiawihda en wekidala wiepe en wesikpenehn mwangas nan Kolonia de kasa me mwangas en me kin wesik iong ie, oh store me pwilidak en sahpw ahneki pahn pil uhsehla alepene mwangas akan ong Copra Stabilization Board.

Plan wet wiawidahr pwe en kak kamwadanga doahk wet oh apwal en netnet en mwangas en dehr kak pwarada. Plan wet sohte pahn kauwe sang company en Pohnpei ieu me kak en wia doahk wet en wiewia mwuhr kohla. Plan de koasoandi wet en kepweida mwadang.

TAXES EN DIPWSOWN KOHLONGODO

Menin Keder lapalap kamanamanahdier alahlpén taxes en dipwsown kapidolong ohng nan kahndekehn kohwa likilik. Met pakairpeseng ehr ni 15 en Juneeoh me pil iher nan kosonned en Wehin Pohnpei 4-54.

Soun kanekid en Pohnpei, Kepina ketin piladahr Roland Orlando Poll, oh iangahki ni kupwuren soun apwahpwalih wehi kan. En soun kanekid menet eh office mi ni Irwen Koapwung, Kolonia. En aramas menet ah doadoahk ale taxes sang rehn aramas koaros, aramas en administration kan, Missinery, mehn wai kan duweh-te alahl wet eh kin wiawiong mehn Pohnpei, me kin kapidolongohng dipwsou nan Trust Territory. Iet duwen alahl pen dipwsoun kapidolong me kileledier pah.

- a. 2¢ koaruk en sika ieu de 20¢ pwohr en sika ieu me koaruk 10 mi loale. (Met sohte wekila sang me wiawihér)
- b. Percent 20 (de 20%) ohng sika taikan tipaker ape, me sohte mi nan koaruk.
- c. Persent 50 (de 50%) ohng dipwsoun ipwerek, iangahki soahng kohmw ape, lehn wai, mehn kei, mehn wie moang soahng pahro oh pauder ape.
- d. Percent 5 (5%) ohng dipwsou teikan me sohte kileledi pouwe likin kisin mwenge me aramas oh mahn pahn kang de mourki.

Taxes en dipwisou pwukat sohte pahn mi nan wiennen netinet, re me tohrohr mehlel.

Iwohni en taxes pwukat mehn pwain sounpadahk en nan sukuhl tikitik kan oh soun kanekid en wehin Pohnpei iang ienge me pahn pilipilda oh ong doadoahk en wehi me pahn kamanamansang rehn Kepina.

Kepina pahn dawih oh tetehek reked oh doadoahk pen soun kanekid en wehi mehn.

Kalokepen kawehla kosonned pwkat pahn selidi sang rahn 7 lel sounpar ehu oh/de pwain sang \$5.00 lel 1,000 oh/de ih soun pesnes men nah license en pesines pahn kohsang.

Taxes pwukat kaidehk e pahn kohieng ete ni dipwsou me kohlongodo ni whole-sale kan, tohn doadoahk en administration, oh misinerihkan te. E pil pahn pwei-pwei ong komwail ni ah kodohng ni post office. Komwail whdahn pahn pwain taxes en dipwsou me komwail ohte sang nan pwuk en oht oh sdohwa en likin Trust Territory. Komwail pil mwahngih me mwengihkan me komwail pwainda sohte iang taxes.

Alahl pen taxes pwukat inenen uiaha soahng mwahuieu ohng komwail mehn Pohnpei. Sapwelimwamwail Congress wiadahr kosonned en taxes wet mehn wia kamwahu pen wehi, Kepina kadalalahng Menin Keder Lapalap en kamanamanahdi ire pwukat, eri dei manaman en taxes wet me mi ni kisinlikou kiset. Kohle ni en Roland eh Office oh pwain taxes en dipwisou me komwail alehsang Posto Office sang ni 15 en June 1954.

WASAHN KASANSAL NAN GUAM

Mie wasahn kasansal ieu mi Guam me nehne pesengier nan Kahndeke wet. Wasakiset retidahng ehr aramas koaros iangahki uhdahn aramas en nan Guam oh me pil pwardohng Guam kan, luk pahr pil pahn wiawihong wasa kiset. Wasa kiset peki ni wehi kan de dekehkan en Kahndeke wet dipwsoun kasansal en wasakiset. Met pahn kesempwal mehlel ma wehin Pohnpei pahn kak ketikinda dipwisou pwukat mehn welianda Pohnpei wet, oh kadehdehiong mwahu ihr me kohpenchng Guam Pohnpei wet. Wasahn kasansal wet sohte mohni en pwain dipwisou pwukat ahpw pahn kileledihte wasa me re kohsangie. Dahme komwail ketin kupwukupwurehiong me pahn wia kisakis wet ni ekis ahnsou lahng Guam. Likoutei en mahs me wiawihda keilahn- aio? Tehnihr en mahs en sapwenlimomwail wehi? Opohn? Kisin war? Mehkot me kak kisakislahng wasahn kasansal wet, oh keneinciong en kak kopwurepwur odo ma kitail sohte mwahuki en wia dipwisoun en kisakis. Dipwisou kapw de dipwisou mering mehn n welien komwail wohng ni pekipek pwukat. Komwail wadohng de kadaredohng dipwisou pwukat ni Island Affairs Office me pahn kilelehdi adamwail oh kadalala Guam ni wasahn kasansal wet.

Komwail iang insonohki duwen Kosondi en Doadoahk en kamwahu me pahn kamwahuwiala Wehi?

KOSONNED EN WEIN POHNPEI NO. 1-54

Nan rongamwahu (nuhs) me pekeder peseng ier nan sounpwong teio mie pakair ieu mi loale duwen kosonned en wein Pohnpei 1-54 oh 3-54.

Sohte me pahn kemehla kou lih de karapahu lih ni eh sohte ale mweimwei. Mehn Pohnpei pahn ale mweimwei sang ni wasahn wir mwetuwel en Kolohnia (Agriculture Station) mehn Kusaie pahn ale mweimwei sang rehn Chief Magistrate en Lelu. Kuleke kemehla koulih de karapahu lih lao erein omwi ale mweimwei wet, owe komw de pahn pellianda Kosonned en wehi en Pohnpei 1-54 oh komwi alehki kadeik.

Dahme ke inengiong omw congressman en wie kupwurki nan mihting en gonress koh kohdoht?

TOHN WEHI MWAHU

Komwi tohn wehi mwahu men nan omwi wehi? Ma komwi kak sapeng ki "ei" ni mehleh ah komw idawehn peidek pwukat me kileidier pah pwehn kamehlelehda me komwi tohn wehi mwahu men.

Komw kin pwain omwi taxes en moahng?

Komwi kin kupwurki skuhl oh doadoahk en skuhl nan omwi wehi? Komwi kin kupwukupwure me imwen skuhl me mwahu?

Komwi kin kupwurohki soang kan me omwi congress kin inda oh kosoanehde? Ih me welienkomwi dohng ni congress.

Komw kin iang sarawi oh kapwaiada doadoahk pen imw sarawi de doadoahk sarawi?

Komw kin inengiong pwain omwi taxes de doadoahk en kamwahupen wehi?

Komw kin lokaiahiong oh iang kaweid omwi soumas en kousapw?

Komw kin kupwurohki omwi government? Komwi kin iang meeting oh pilipil?

Ma komwi aramas en pesnes men, komwi alchier sapwenlimomwi laisin en pesines en nan pahr 1954?

Wadek oh medemedewe ire laud en kosonned en nan pwuhk en Kosonned en Kahnsapw en Kohwa Likilik me kawehwedahr nan doaropwe wet.

Komw kin kamwakele nin limomwi? Komwi kamwakelehsang ehr lanterna?

Komwi padokedier Cocoa (kahao)?

Komwi kin minimin iong kisehmwih kan?

Komwi aramas insenamwahu men?

Sounlaid kan imwen wini oh Intermediate Skuhl anahne mwahmw!

KESIK OH LEHT

Kosonned en Pohnpei 2-51, KESIK OH KANENGE, manamandier nan wein Pohnpei, Kosonned wet kamanamandier ni 12 en September 1951, me sohte me pahn doadoahki, pwainlongodo de pwainda oh netikihla kesik pwotet (22) likin (Kukisuh) de pil kanengehkan ni ah sohte kisinlikou mweimwei sang rehn Kepina. Kahrehda kesik pwukat nekinek la ni Constabulary en Kolohnia (Kalapwuh).

Ma komw kupwurehiong me komw pahn kak doadoahki ni kanaiehg komwi pahn ale kisin likou en mweimwein kesik ki kesik pweatet rehn kaonen Police, Sheriff en Kahndeke en Wein Pohnpei, Sapuro, Kolohnia, de rehn Chief Magistrate en Kusaie. Kepina pahn dehdehki mwohn de kisin likoun mweimwein emenemen ni ale kesik pwukat sang Constabulary de pwainda kesik kapw oh kanenghkan, pein ih me pahn lemehta me konehg en kamanamanahdi de sohte konehg en kamanamanahdi en ale de doadoahk ki Kesik pwukat.

Komwi pwaimehr omwi taxes en moahng enpahr et?

PEIDEK PEN KOLOHNSIA

Kepina ketin kupwukupwure laud mehleh duwen peidek pen tohrohralahn Kolohnia ma e pahn de sohte pahn wiahla ehu wehi en wein Pohnpei. Tohtohsang aramas 750 me koukousoan nan Kolohnia, me kohpenehsang ni deke de wehi 18. Ihr pwukat pckih-er ren kauwada ehu government tohrohr oh Menin Keder Lapalap kahdankiher Kolohnia wehi kapw ehu nan sapwenlimatail Wehi et. Kepina inenen tetehk mwahuwiete iren inengiong oh me pelipelian mwekid wet. E tuh Wong ehr weliandi en Wein Net kan oh pil weliandi en mehn Kolohnia kan. Nan July e pil pahn tuh Wong tohn office en wehikan oh dekehkan oh rong dahme re kupwukupwurehiong mwekid wet. E padapadahk ki duwen padoapoad en Kolohnia oh sapwenlimarail koasoai pen Kolohnia oh koaros wen eh kak duwen Kolohnia sang ni tepin kousoan en nan Kolohnia mwurin Kepina eh pahn rong ehr koaruhsie e pahn kadalalahng Menin Keder Lapalap duwen me e rong asang er soandi wet ehu rahn.

SKUHL EN SEWESEPEN TOAHKTE EN KAHNSAPW EN KOHWA LIKILIK
By Elizabeth Digou

Skuhl en apwalih soumwahu (nursing school) en nan Kahnsapw en Kohwa Likilik tepdahr Ruk ni pahr 1953. Skuhl wet ahpw keseudohngehr Pohnpei ni January en pahr 1954 pwehki kahrepeh kan me ngeder. Keieu, sen alehsang sawasepen at skuhl ni imwon wini en Pohnpei, oh pil eh chu kisin sak oh pihl me ngeder wasakiset. Ni at kodohng sapwet, se dakehdo Chicot oh iang at sounpadahk men oh kaonapat lih emen.

Kiht meh isimen (7) pwukat sang ni sahpu siluh (3), sahpu pil paihanki penehr at mihmi nan skuhl en PICS oh nan pwihn teh ieu. Kiht pwukat koaros kesepwil sang ni skuhl en Ruk, PICS. Nin dokon at pil lelodohngehr Pohnpei sahpu diarada duen kadek en mehn Pohnpei oh epwel mwahu me se saikinte diar. Aramas koaros mwomwen perenkihda at pil pwaradohng sapw wet oh kiht pil kepingahkihla mehn Pohnpei soangen kadek wet. Met kahrehdahr at perenki mihmi sahpuwet oh padapadahngki soang kapw teikan ni duen sewese aramas. Ni keieun pahr me se tapiada skuhl wet, se sukusukuhlki nan imwen skuhl ahnsou reirei ah kisin ahnsou kei me se kin pwarala ni wasahn soumwahu. Ni pahr wet me sahpu ale laud epwelpen soumwahu. Se skuhl ki ahnsou malaulau lel ni ahnsoun at kommoal. Met pwihn me sohte iang kommoal koaros wie doadachki nan imwen wini awa 8 nan rahn eh. Ahnsou wet se sohte skuhl nan wasahn skuhl e pahn lao lel ahnsou me iangat akan pwurasang ar kommoal.

Padahk en nan imwen skuhl

Se padapadahngki duen paliwar oh duen koadochkpeh kan, oh pil duen kisin mwas tikitik me re kin kahdaneki "Germs" me kin kahrehda soangen soumwahu kan. Se pil padapadahngki duen apwalih soumwahu kan oh kansenamwahui irail, oh wiepen keneitik oh wiepe teikan.

Se inenen perenkihda mehlel at padapadahngki soang pwukat oh sawas sang at sounpadahk oh imwen wini oh kaonen imwen wini kan duen apwalih soumwahu kan.

Ni kisin ahnsou kis me se koukousoanehr sahpuwet, se koledier soahng tohto oh se pil ahahne sen pil koledi soahng teikan.

Nan September pil mie tohn skuhl kapw ehk limmen (15) pahn kohpeneh sang ni sahpu koaros en Micronesia oh karadahng nan skuhl wet. Se inenen perenki mehlel tohn skuhl pwukat ar pahn karadahng reht oh iang ale padahk me se aleier Pohnpei wet.

I pil men pwurehng inda duen peren me se diar oh kaping ong mehn Pohnpei ki ar kalahngan ohng kiht oh kahrehda at perenki mihmi sahpuwet oh padapadahngki soahng kapw kan, oh paiahn penehn kiht oh mehteikan ni sawaspenehn epwelpen soumwahu kan. Kiht koaros inenen perenki at kousoan en sahpuwet.

Iet kiht kan me towehda skuhl en pah toahkte nan pahr wet:

From Majuro

Totha Maikel

Enoch Rantak

Borenwa L. Jesse

Jiku H. Johnny

Palau District

Rosa Mystica Anton

*Justino Odaol

*Mike Otekur

Tomiko Ngirhelui

*Pwihn laud

Ponape District

Serlina Olter

Antonio Materne

Walder Simram

Truk District

Denita Refilong

*Kieko Kilapis

*Kinie Mark

Yap District

*Elizabeth Digou

*Jesus B. Etmol

*Raphaella V. Tinan

Ramon Hagel

Carmen Chigy

Christina Gapthey

RONGAMWAHU

Mie pwihn ieu mehn America me re kin kahdanki (Scientists) pwihn wet pwihn en skuhl ki soahng kan nan Sampah, pahn mihmihki Kapingamarangi nan rahk wet oh pulusukuhlki duwen lingan en deke wet. Pwihn wet iang sopen Navy oh inen sang Guam inen dohng Kapingamarangi. Toahkte Herold Wiens sang YALE UNIVERSITY (skuhl laud en America), me sohte iangirail, me mihmihkiher Kolohnia kereniong sounpwong ehu pwehn ahnla de esehla aramas oh aramas en Pohnpei st.

Toahkte John Wesley Coulter sang university en Ohio Cincinnati lelehr Kolohnia nan sounpwong June kokkolahng Pinglap nin field trip en July wasa me e pahn koukousoan ie oh lel ni field trip en September.

Me. Gerald O'dannell, ohl reireihn nan Pohnpei, mweselier kokkolahng chief en soun kilang kisinieng wasa kepeu mehlel Alaska. Pwopwoud ieu mie me adaniki Baird oh iang neira kisin serepein pwelel kis me weliandohr sang Truk, ohl reireio pwe en wia doadoahk wet nan Pohnpei.

Mr. Kan Akatani, pwuredohsang ehr eh kommoal la Japahn oh tapiada doadoahk pen kasapwasapw.

Pwopwoud ieu adaniki Jack Hess oh iang neira kisin pwitak pwelel kis lelehr Pohnpei ni June. Doadoahk en ohl menet soun sohng sapw.

Kiden mwahnakapw en Pohnpei pahn towe doadoahk wet pwe ren koledi doadoahk pen ohl menet oh doadoahki.

Mie Navy kei pwihn en kaposesepeseng pakudang, kodohr Pohnpei nan sounpwong wet oh kaposesepeseng ehr luhwen pakudang en ni mahuwino Lenger pwehn dehr keperiong kitail.

Sounkoapwung Lapalap E. P. Furber mihmi kiher Pohnpei rahn ekei mwein eh wiahier koapwung kei Marshall nan June. E pil wiahier koapung en sahpw ieu ni eh mihmiher sahpw et.

Mr. Arthur Herrman, me koukousoan kiher Kusaie ahnsou reirei me pwardohr ni imwenwini en Kolohnia oh pil tohwong ehr pencinei en Carlos Etscheit, pwuralahng ehr ni eh wasa Kusaie. E iang Field Trip en tohn Skuhl me pidohi ni 25 en June.

M/V Roque pidelong ni 25 en June ni kepidau en Pohnpei sang Japahn, kohdo Tinian Guam oh Rruk pwurekilahr tohn skuhl en pali mese oh pahn ale sounpadahk kan oh tohn skuhl kapw ni kemmoal wet. Soh pwoatet wadohr kisin kepwehkei oh kou en kaparapar kei sang Tinian mehn kaparahda sapwenlimatail kou kan.

Apinel, nein Tui'ai pwitak mehn, Kepingamarangi kesepwilsang ehr nan skuhl en Truk (PICS), nan sounpar wet, E tapiadahr doadoahk ni wasahn kisin ieng en Kolohnia. Pil emen Iop Thomas sang Kapingi pil kesepwil nan sounpar wet sang PICS nan Truk. Tapiadahr doadoahk ni wasahn wailes en Kolohnia.

Akira sang Kiti, Linter Mokil oh Hamlin Kusaie koaros pwukat kesepwil sang PICS Truk pahn skuhl en mi wasahn kisinieng Truk nan sounpar wet.

Iet me kesepwil sang PICS Truk nan pahr wet pilepilahnih ren wia me pwukat me kilelekier pah. Serilina sang Mokil pahn iang skuhl en lih toahktehn Trust Territory nan Kolohnia. Ruben Nukuoro pahn sounpatahk en Intermediate School Topias Nukuoro pahn skuhl en sounpadahk. Antonia Materne Sokes pahn doadoahk ni wasahn wie mwetuwel. Airam Pingilap pahn doadoahk ni Office en sahpw. Walder Sokes pahn iang skuhl en soun apwapwalih sounwahukan nan Kolohnia.

Mr. oh Mrs. Dralle oh neira kisin pwitak pahn kohla Guam ni 30 en June. Mr. Dralle pahn doadoahk ni pelien doadoahk en kihda kepwe nan Guam. En ohl menet ah pwoud doadoahk ni pali riau ni imwen weni oh wasahn kihda money de kepwe teikan mahs.

LUCKY wia trip en ong ni kisin dekehr pali mese nan June. Tehn weren Nanpei Culver sohte wia trip sounpwong wet, e pilepilahne en wia trip lahng ni kisin dekehr pali mese nan July.

Dahme ke inengieng omw congressman en wiekupwurki nan meeting en congress kokkohdoht!

PWUK EN KOSONNED EN TRUST TERRITORY

Sounpwong wet sounpwong en amwail insenoh oh padahk, se karpesengehr iralaud Riau en nan puken Kosonned en Trust Territory, Kosonned laud en wein Pohnpei. Iralaud 9 duwen rosen en aramas, ire laud wet inenen kesempwal mehlel. Duwehte Iralaud 11 Duwen iren nan Pencinei kan. Se kin karpeseng iren nan puken Kosonned en kahndeke wet nan sounpwong koaros pwe komwail en wadek oh ese duwen Kosonned en nan Trust Territory.

IRE LAUD 9

ROSON AN WEHI POKON

Ire tikitik 610. Pali en Opis en apwawpwali roson en Wehi pokon. Pali en Opis en apwawpwali roson en Wehi pokon pahn kin mihmi pahn direpw oh epwelipen kaon en apwawpwali roson en Wehi pokon me pahn kin pilipilda oh poadasang Meninkeder Lapalap. Kaon me sounapwalipen roson en Wehi pokon pahn kin mie ienge koahiek kai nan soangen doadoahk wet; irail pahn pil kin pilipilda de pwilisang Meninkeder Lapalap.

Ire tikitik 611. Kaon me sounapwalipen roson en Wehi pokon; uhdahn eh doahk kohwa. Kaon en roson en Wehi pokon, pain ih de willipe kan pahn kin apwawpwali oh kiheng kamwahupen roson en Wehi pokon, iren kamwakel, kasilesang aramas en Wehi pokon soumwahu lusulus kan, kosonahdi ong toakte kan iren epwelipen pali war oh ngihn aramas ape, sewesahda doadoahk irpit ni pali en roson en war, iang apwawpwali imwen wini en Opis oh soangen wasahn kamengida wini oh apwali ngihn aramas me kakehr wiawihda nan K.K.L.

Ire tikitik 612. Kosondi kan me pid roson en Wehi pokon. Kaon en pali en roson en Wehi pokon pahn kin song kosonahdi irair kan me pid roson en Wehi pokon, me pahn kin mihmi ni iren kosonmed en K.K.L., oh irair pwukat me pahn kin iretikiada audpen ire laud wet, eri ni e pahn kin aleier pwuhng oh kalohk sang rehn Meninkeder Lapalap, ih ahnsou me re pahn kin mihla ni kohlail en loh oh kosonmed.

Ire tikitik 613. Kiheng laisen aramasen apwawpwali roson en Wehi pokon. Kaon en roson en Wehi pokon pahn kosonahdi elen kiheng aramas laisen pwehn kak wia doadoahk en winie, pwalang, tipwngi, doadoahk en toakte oh pil soahng teikan en doahk en wini. Aramas teikan me sohte ar laisen kainepwidier re en wia doadoahk en wini, tipwngi, pwalang de soangen doahk en wini teikan, likin doadoahngki wini me pwilidak en sahpw oh likin doadoahk en kaiahn-padahk en wini rehn amen toakte, oh pil me alaiet mweimwei sang rehn Meninkeder Lapalap, duen dosondi kan me pahn kin pwarada sang ni ire tikitik wet.

Ire tikitik 614. Ntingdihn laisen kan. Laisen koaros me pahn kin kohda pwa aramas en kak wia doadoahk en wini, pahn kin ntingdi oh mihmi ni pali en Opis en apwawpwali roson en Wehi pokon.

Ire tikitik 615. Kapwoupwoulahn laisen kan. Laisen koaros sohte lipilipil me mweimweidahr duen me kosondier nan ire laud wet, kak kapwoupwoula de kamala ma mie kahrepe kesempwal eu me kahrehda Kaon en roson en Wehi pokon pepehm e konehng en kapwoupwoula, apw met murin kopwang.

Ire tikitik 616. Kaiahn en aramasen apwawpwali roson en Wehi pokon. Pali en Opis en roson en Wehi pokon pahn kin iang sewese pali en Opis en kaiahn-padahk oh iang kiheng aramas akan padahk duen epwelipen roson en Wehi pokon pil iangahki padahkpen wini oh soumwahu kan.

Ire tikitik 617. Isepen me kin apwali me soumwahu kan. Aramasen de pwihn, en apwawpwali me soumwahu kan, pahn kin ale isepen ar doadoahk sang ni me kosondier ong ni isais en soangen doadoahk wet nan Opis en K.K.L. nin duen ire oh kosondi kan me Kaon en roson en Wehi pokon kileledier oh Meninkeder Lapalap pwungkier, likin soangen doadoahk en apwali me soumwahu me Meninkeder Lapalap pepehm sohte pahn ale pwaipwai ki e mihmi ni kamwahu mehler ong Wehi pokon: apw iet, soumwahu man me uhdahn anahne ale epwelipe, en dshr katiasang, pwahki e sohe mehn pwain de pwahki e sohte itar, oh pil epwelipen soumwahu en dshr lipilipil pwahki e pwaipwai de sohte pwaipwai.

Ire tikitik 618. Duen kamwakelpen wasa kan.

(a) Wasahn kainen kan. Kisin kainen kan de imwen kamwakel kan duen me pali en Opis en roson en Wehi pokon kileledier, pahn kin kokouda oh aliale kamwahupe wasa me imwalap eu pahn mi ie nan K.K.L. Kasaminekila paur en aramas limwahn imwen kousoan eu de wasahn aramas kin kousoan ie de kainenseli likin imwen kainen kan, kainepwidier.

(b) Kamwakelpen nan uhdahn en emen eh wasa, de sapwe. Me pil kainepwi, pasokepene dihpw, kind, tehnpwoht, pohadal ape oh pil soahng kan me kin sewasehda mour en kisin mahn suwed kan. Mehmen me pahn mweidohng, kahroong de kadakadaur soahng pwukat nan uhdahn sapwe de nan wasa me e kin kousoan ie oh katiasang sohte kamwakele oh kiheng epwelipe ahnsou kilelehdi sang rehn emen opiser en pali en Opis en roson en Wehi pokon, e pahn keid nin sapwung en kaowehla kosondi en ire tikitik wet.

(c) Doaupen oh kaseupen wasahn doadoahk kan. Kaon en pali en Opis en roson en Wehi pokon, pahn kosonehdi ong aramasen soangen doadoahk koaros de ong me imwaneki imwen doahk en netinet, mwenge, seisei ape, kosonned en kamwakel. Oh soangen ihmw pwukat koaros pahn kin ale ahnsou ekei doaupahr de kaseupahr ni ahnsou en doadoahk kan; eri wilien pali en Opis en roson en Wehi pokon emen me pahn kin wia keseu wet, pwehn kilelehdi ma re kekeidki kosondi de kosonned en kamwakel kan. Mehmen me pahn katiasang de sohte kapwaiada pakairpen kamwahu sapahl en nan kisinlikou ni eu iren kosondi pwukat, e pahn keid nin sapwung en kaowehla kosondi en ire tikitik wet.

(d) Kisinmwenge. Kisinmwenge koaros me kin netla rehn aramas en Wehi pokon pahn kak ale deseu sang rehn wilien pali en Opis en roson en Wehi pokon. Kisinmwenge kan me e pepehm sohte mwahu de suwediong aramas ki e kiteilahr ape de ohlahr de sapwungalahr, e pahn kilelehdi pwe en lekdekla de kohiang kenen mahn akan, de en ale kilel en suwedlahr.

(e) Kaseupen skuhl kan. Skuhl koaros pahn kak ale keseu rehn emen wilipe kilelehdi en Opis en roson en Wehi pokon. Skuhl kan pahn kekeid ni al en mwakelekel oh roson me uhdahn itar. Skuhl en pali en Lamalam eu me sohte itar ni roson oh mwakelekel, ma murin pakairpen e sohte itar, sohte mahkot wiawi ong kamwakelpe oh karosonpe, eh pwuhng en wiwia skuhl de padahk kak kapwoupwoula.

Ire tikitik 619. Duen wini oh soangen wini en ketket kan.

(a) Kapedolong oh netlahn wini. Kapedolong oh netkila wini oh soangen wini en ketket kan nan K.K.L., likin Koperment, me kainepwidier; apw soh ma mie mweimwei en nan kisinlikou sang rehn Kaon en roson en Wehi pokon de sang rehn wilipe emen. Nan mweimwei wet apw pahn dehde mahlel soangen wini en ketket kan oh uwen me kak doadoahngki. Wini koaros oh mahn ketket koaros me kainepwidier met, eri apw diarekdahr rehn emen, kak pehdsang ih oh sohte kapwurpwurieng.

(b) Kapedoi wini ape. Me kainepwier kapedoi sang nan K.K.L., eu soangen wini, mahn ketket, de dipwisou en doadoahngki wini nan imwen wini kan me alahldier sang ni pali Opis en K.K.L., likin mweimwei en nan kisinlikou sang rehn Kepina en kahndake.

(c) Opiu. Sohte aramas emen de ekei likin Kaon en pali en Opis en roson en Wehi pokon de wilipe emen kileledi, pahn kak kapedolong opium de mahkot me dol opium nan K.K.L. Lepin mahsen lepet "opium" duen kosondi wet, mihmi ni opium tohr, oh pil soahng koaros me opium wiahda de dolohda de mi loale de iang kiseh. Me pil kainepwidier netkila de kamengsieng emen dipwisou me opium iang dolodahr likin me kin uhdahn anahne pwehn doadoahk rehn toakte kan duen me Kaon en roson en Wehi pokon pahn kilelehdi. Kaon menet pahn song iretikiada kosondi kan me pid epwelipen oh kadoahkepen opium nan imwen wini kan en K.K.L.

Ire tikitik 620. Kapedolong manpihr, soahng me kisehn serohd en waii ape. Sohte manpihr emen soahng me kisehn serohd en waii, pahn kak kapedolong nan K.K.L. ni sohte mweimwei ni pak koaros sang rehn Kaon en pali en Opis en roson en Wehi pokon. Mehmen me pahn kaowehla kosonned wet, Kaon en roson en Wehi pokon kak kapedoi nah manpihr de kamahla.

Ire tikitik 621. Katohrohrsang rehn aramas oh ale keseu. Aramas me mihmier nan soumwahu lusulus, oh irail kan me sekesekereier soangen soumwahu wet, kakete katohrohrsang rehn aramas teikan oh mihla wasahn keseu kis duen kosonned kan me pahn wiawida sang ni kosondi wet.

Ire tikitik 622. Kedierekdahn oh epwelipen me soumwahu iahk. Kedierekdahn oh epwelipen aramas me soumwahu iahk pahn wiawi nin duen oh ni soangen wasa kan me Kaon en roson en Wehi pokon oh wilipe kilelehdi pahn kosonehdi. Ni kapedolong en me iahkalahr e pahn kileledi, e pahn pedolong oh kehldi duen kosondi en ire

tikitik 330 en pali en kosonned wat. Aramas me luwet nan moahng de soumwahu sahliel sohte pahn pedolong oh mihla nan kalapwus de wasahn kalokolok, apw ihte erein ahnsou kis duehte nan ahnsou apwal.

Ire tikitik 623. Keseupen kahlepen aramas. Keseupen kahlep en aramas rehn toakte murin e melahr kak wiawi mehn kadierekada de rapahkida kahrepen mehla; apw iei ma soangen keseu wet sohte pahn kaowehla tiahk en wasa oh ma mweimwei en nan kisinlikou mie sang rehn emen me kisehn me melahr o. Ni mehla me sohte dehde mwahu ma pwoaisin me kahrehda, de akkehlaail de eu soangen kahrepe suwed, keseupen kahlep, ma e kak, pahn uhdahn wiawi, ahnsou koaros me Kaon en roson en Wehi pokon pepahm uhdahn mwahuong de Soundoar en kahndeke oh Kapina pwungki.

Ire tikitik 624. Ntingdihn ipwidi oh mehla kan. Pali en Opis en roson en Wehi pokon pahn kin pwukoahki kihpene mwadang pakairpen ipwidi koaros oh mehla koaros me kin pweida nan K.K.L.; oh kaonopada kisinlikou en ntingdi loale soahng pwukat oh wiepen ntingiedi ipwidi oh mehla kan ni soahngte eu; oh wiahda palien kisinlikou en ipwidi oh mehla kan oh nekinekid rehn sounkanekid kisinlikou en kopwung en kahndeke me ipwidi o oh mehla o pweida ie; oh kapahrekpene, karasapene oh kalohkiong Wehi pokon wadepen ipwidi oh mehla kan oh pil soangen ire kan me aramas kosehng irairki oh kesempwal ong roson en Wehi pokon oh kamwahupen toun K.K.L. koaros. Duen me Meninkedar Lapalap pahn kilalehdi, pali en Opis teikan pahn sewese oh irerehda doahk en Opis en roson en Wehi pokon ni wiepen eh doadoahk pwukat. Sounkanekid kisinlikou en kopwung nan eute kahndeke pahn ntingiedi nan kisinlikou en kataman ipwidi oh mehla kan oh wiahdi irekdihn eute ipwidi oh mehla; eri kisinlikou pwukat pahn nekinek reh nan Opis duen kosondi kan me dahdeier met.

Ire tikitik 625. Kalokolok kan. Mehmen me pahn keid nin sapwung, eri kaowehla eu kosondi kan me mi nan ire laud wet de kosondi kan me pahn pwarada sang met kohla, e pahn mihla nin dihp marahra oh ni e pahn kadierekdahr ni mehlel, e pahn ale kalokolok en pwain toala limepwiki (\$500) de kalokolok en selidi erein eu ahnsou apw sohte pahn sipale sounpar eu, de kepata ira.

IRE LAUD II

DUEN IREN NAN PENEINEI KAN

A. DUEN PWOPWOUD KAN

Ire tikitik 690. Duen ire kan me uhdahn pahn mie ni kopwopwoud en nanpwung en riemen me kaidehk pwilidak en tohn Kahnsapw en Kohwa Likilik de nanpwung en riemen me emen rehra pwilidak en Kahnsapw en Kohwa Likilik ah emen soh. Pwe inou en pwopwoud en kak pwung nanpwung en riemen me kaidehk pwilidak en Kahnsapw en Kohwa Likilik de riemen me emen rehra pwilidak en Kahnsapw en Kohwa Likilik, ire pwukat uhdahn pahn mie: ehd ohl de pwutak pahn mahki sounpar 18 ni ahsou en kopwopwoud ah lih de serepein sounpar 16, oh ma serepein o sohte lel sounpar 18, mweimwei en eh pahpa de nohno de mehmen me kin apwahpwalih uhdahn pahn dehde mehleh: are shote uhdahn ara inou sarawi en pwopwoud momour de en emen ira uhdahn eh inou sarawi en pwopwoud momour; esil me pahn wia kasarawipen kopwopwoud aramas emen me uhdahn mie eh manaman nin duen me koasoandier pah.

Ire tikitik 691. Laisen kan en pwopwoud. Kepina en ehute deke me mie eh manaman en kihda laisen kan en pwopwoud nin duen koasoandi en nan Ire Laud wet. Ni ahsou en intingihda kisinlikou en ale laisen Kepina pil pahn alehsang rehn palihko me pahn kopwopwoud tala riau (\$2) pwehn koieng Soun Kanekid en Kahnsapw en Kohwa Likilik. Pwe laisen en pwopwoud en kak alahl, me pahn kopwopwoud ko pahn intingiada pelien doaropwe ieu kosojadieng loale soang pwukat: mwarara kan, sounpar depe, soangen aramas da ma kisehn mehn Micronesia de soh, wasahn ara kousoan, soang en doadoahk da ara, ma mie; ma e pwopwoudier mahs oh duen mwomw en mweipeseng en pwopwoud o de kopwopwoud kei me wiawiher mahs. Ma koasoai pwukat koaros me mwahu oh pwung nan pelien doaropwehu oh me konehng ira en pwopwoud, Kepina pahn kihong ira laisen en pwopwoud.

Ire tikitik 692. Kasarawihpen kopwopwoud. Pahn kin mie sounkadehde riemen ni ahsou en kasarawihpen kopwopwoud eh pahn wiawi nanpwung en riemen me kaidehk uhdahn pwolidak en K.K.L. de riemen me emen uhdahn pwilidak en Kahnsapw en Kohwa Likilik ah emen soh. Kasarawipen kopwopwoud pahn wiawi nan wasa de wehi me laisen o pahn alahl ie. Ihme kak wia kasarawihpen oh kamanamanahla kopwopwoud kan: Padre, Missionari, Wahnpoaron, Soun Koapwung Lapalap en Kahnsapw en Kohwa Likilik, Sounkopwung en Wehi pokon, Kepina, de mehmen me mie eh manaman me sang ni kosonned en wia kasarawipen kopwopwoud kan, oh eri ih me pwukat me kaker kamanamanla kopwopwoud kan ma laisen en pwopwoud koieng duen Ire tikitik 693. Aramas me wia kasarawihpen pwopwoud ieu kak ale kisin isais kis en mwohni sang rehn me kopwopwoud do.

Ire tikitik 693. Intingihdhn (kosoiepen) pwopwoud. En me ale manaman en wia kasarawihpen pwopwoud kan doadoahk wiada oh nekidala kosoiepen pwopwoud kan koaros me e wia, kilelehdi eden ohl oh lih me kopwopwoud ko, wasa ira kin kousoan ie, oh rahn oh pahr en ara kopwopwoud, oh kiong mwadang lih o me ahpwtehn pwopwoud mwurin kopwopwoud, oh kisinlikou en kadehda en kosoiepen kopwopwoud pil pahn mie oh me wia kasarawipen pwopwoud o, sounkadehde ko oh pein me pwopwoud ko pahn sainih. E pahn pil kadaralahng ehu soang en kisinlikou en kadehde me duehte mehteio Soun nek pwuk en Koapwung kan pwehn intingidiong nan Pwuhk en Pwopwoud.

Ire tikitik 694. Kopwopwoud en nanpwung en uhdahn tohn Kahnsapw en Kohwa Likilik. Pwopwoud en meh riemen me uhdahn tohn Kahnsapw en Kohwa Likilik, me kamanamanlahr nin duen tiahk en sahpw, met me pwung. Pakairepen soang en pwopwoud o, oh kasansalepen adara, eden wasa ira kin kousoan ie, sounparara oh rahn oh pahren ara kopwopwoud, pahn pekederlahng rehn Soun Nek Pwuhk en Kopwung kan me pahn pil kilelehdi soangohte nan Pwuhk en Pwopwoud.

B. DUEN LOPLAHN, KAMWEIMWEIPEN PWOPWOUD OH PWEKPWEK EN SERI.

Ire tikitik 695. Duen loplahn pwopwoud. Koapwung kak lopukala pwopwoud ieu me wiawidahr oh kahrepe ieu mie ni ahsou en pwopwoud o me kahrehda pwopwoud o sohte pwung nin duen kosonned oh mwahl. Koapwung pil kak en sohte lopukala pwopwoud ieu me sarawilahr oh kamanamanlahr ni ara koukousoanpenehr mwurin pwopwoud o eh pwunglahr, ahpw e pil kak so ma duen insenen koaros suedki.

Ire tikitik 696. Duen kousoan eh pid duen loplahn pwopwoud. Sohte loplahn pwopwoud pahn mweimweida ma emen ira sohte kousoankihier nan Kahnsapw en Kahnsapw en Kohwa Likilik sounpwong siluh mwohn intingdahn kisinlikou en kadip.

Ire tikitik 697. Duen nein pwopwoud me lopla seri. Ni pwopwoud o eh lopla seri o pahn wiewiate nein ohl o oh nein lih o seri mehlel nin duen koasoandi wet.

Ire tikitik 698. Kahrepen kamweimweipen pwopwoud. Ma mweimweipen pwopwoud kak kohda nin duen kahrepe pwukat te:

(a) Kamwahl

(b) Ni emen eh suwed mehlel ong emen, souinsonoh, lemei, mehnda ma suwed pwukat sohte kauwehla paliwar ahpw wia kadiropw laud ahnsou koaros me mour mwahu en ara pwopwoud sohte kak pweikihda.

(c) Ni emen eh uhdahn keselahr solahr mwahuki emen oh kadakadaur nan kap-ehdi kerengieng sounpar ehu, lau dou powe.

(d) Ahnla keng sakau laud de wini, wiewiahki soang wet erein ahnsou ieu me lel sounpar ehu.

(e) Ni emen ira eh ale kalokolok en selidi erein eh mour de erein sounpar siluh de tohtoh sang; oh ma eh pidohi duen kamweimwei o pahn dueduehte nin duen me koasondi.

(f) Ni emen eh pahn saliella de pweipweila ni erein sounpar siluh me ira mihmihkipene.

(g) Ni emen eh pahn ale soumwahu en tukituk.

(h) Ni ara sohla kousoankipene sounpar riau irekilahte ni ara pehsehkipene de pil soh.

(i) Ni en ohl o eh inenen sou insono sang nan kapeki en apwalih eh pwoud duen konehng ni uhdahn kak de eh sohte wia pwehki sang nan uhdahn eh pohnkahke, tiahksuwed de poren mwahl akan ape.

Ire tikitik 699. Duen erein ahnsou en mihmihki nan Kahnsapw en Kohwa Likilik, pwe kamwei pen pwopwoud en kohda. Sohte kamweimweipen pwopwoud pahn kohda ma emen ira sohte kousoankihier sounpar riau nan Kahnsapw en Kohwa Likilik mwohn wiadahn kisinlikou en pek koapwung.

Ire tikitik 700. Duen mahk eh wia kapwoupwoupen koapwung en kamweimweipen pwopwoud. Sohte kamweimweipen pwopwoud pahn kohda me pali me ohla o kidahr mahk. Soang en mahk wet kak en kasansalepene ni mwohmw sansal en kadehde mehlel ieu de ni ara pwurehng koukousoanpene oh dehdehki mwahu duen tiahk pwung oh pali me mahk en pwurehng wia soang koaros me kin wiawi nan pwopwoud. Soang en mahk o kasalehda ire ieu me kadek en nan pwopwoud uhdahn pahn wiawi ong pali me mahk o. Mahk wet sohla pahn katepe de mwahlla oh tepin kahrepen kamweimweipen pwopwoud o pahn pwurehng mourda ma pali me mahk koiengehr pil wiahda wiewia ieu me duehte de ehu kahrepe tohrohr me pahn kahrehda kamweimweipen pwopwoud de e wiahda dihp ieu me kauehla duen kadekpene'n nan pwopwoud me e ahnla oh suwed laud ieu me ks-salehda me ire kan en mahk sohte alahl ni insenamwahu de e sohte mwahn pweida.

Ire tikitik 701. Kau me wiawi ni uhdahn pehse sohte kak en wia kahrepen koapwung en kamweimweipen pwopwoud. Sohte kamweimweipen pwopwoud pahn kohda mame pekihda koapwung o pein seweschda dihp me kahrehda kamweimweipen pwopwoud o en wiawihki.

Ire tikitik 702. Duen menen Mwoal en Koapwung en wehi oh wehi pokon ahr kak en wia lopla o kamweimweipen pwopwoud. Mwoal en Koapwung ieu en nan wehi de wehi pokon kak en kihda loplahn de kamweimweipen pwopwoud nin duen koasoandi en nan Ire Laud wet ni ara kousoankihre sounpwong silih nan wasa me menen koapwung ni ie mwohn wiadahn kisinlikou en pek koapwung.

Ire tikitik 703. Kadehde me pahn wiawi nan koapwung en loplahn pwapwoud kan. Sohte loplahn pwapwoud ieu pahn kohda ni me wiahda sapwung o eh sohte pwarodo, de Mwoal en Koapwung sohte kak ale en me kadip kohieng o kadehde ieu, ahpw ihte soang me kesempwal aramas me peki koapwung en mweipeseng en kihda kadehde mwahu oh pwung ong nin duwen kosonned.

Ire tikitik 704. Duen epwel oh sawas. Ni kihda de sohte kihda loplahn de kamweimwei en pwapwoud, mwol en koapwung kak wiahda soang en kosonned kei mehn apwawpwalihki seri tikitik kei pwe ren kak momaurki, me pil pahn kamakamaur pali riau o, oh ia pahn duen sahpw me ohl o oh eh pwoud sahpuweneki, nin duen me Mwoal en Koapwung kupwukupwure me pwung oh ihme koaros keieu insenki. Ni ahnsou me koapwung en loplahn de kamweimwei saikinte wiawi, koapwung kak wiahda kosonned kei mehn ahnsou mwotomwot te duen soang en ire pwukat pwehn awiawihki keimwiseklahn koapwung. Koapwung kak en wiliandi soang en kosonned ieu duen epwel oh sawas en seri tikitik kei de en pwapwoud ni ahnsou sohte lipilipil nin duen me emen ira pahn pilada, oh pakairki, ma mie, duen me koapwung kupwukupwure me pwung.

Ire tikitik 705. Duen wiepen imwilahn koapwung en loplahn de kamweimweipen pwapwoud kan. Ni mahsen en sounkoapwung duen mweipeseng en pwapwoud en unsek-lahr, met pwapwoud o pahn pwurehngehr duehla mahs ni ara saikinte pwapwoud.

Ire tikitik 706. Duen pwek seri nin duen kosonned en koapwung. Aramas emen sohte pwapwoud, de pwoudiki en kisin seri kis eh pahpa de eh nohno, de pwapwoud ieu kak en patkipene pwekada kisinseri kis nin duen mahsen en koapwung, me kaidehk uhdahn ira me naitikihda, oh koapwung kaken pil kawikala eden seri o. Ma aramas emen me pwekada seri o pwoudki eh pahpa de oh nohno, soang en pwuhng oh wiewia me kin wiewiawipene mahs nanpwung en seri oh uhdahn eh pahpa oh nohno pahn dueduwehte, ahpw, soang pwukat kak en ekis wikila pwehki ira pahn pil wia mehkot ong seri me ira pwekada o.

Ire tikitik 707. Aramas me pakair pahn wiawi ong oh al mweimwei pahn wiawi sang rehr duen pwekpwek. Sohte pwek seri pahn mweimweida ma sohte kisinlikou kis intingda de pakair mehn kohieng emen uhdahn eh pahpa de nohno me momoute me sohte sahliel de me seri o mihmikiher re ersin sounpwong wonou, pil seri men me mahkiher sounpar eisekriau sohte kak pwekpwek da ma pein ih sohte mwauki.

Ire tikitik 708. Kamwahupen Seri me pahn kin wiewia pwekpe, duen pwarodohn seri mwohn koapwung. Sohte pwek seri pahn kohda ma seri me pahn pwekpwekda sohte pwarodo mwohn mwol en koapwung oh pwekpwek o pahn kohda ihte nin duen me koapwung pwungki pwehki e pahn konehng kamwahupe.

Ire tikitik 709. Mehnia soang en koapwung rehn Koapwung en wahi oh Koapwung en Wehi pokon me kak sewese duen pwekpwek. Koapwung en wehi ieu de Koapwung en Wehi Pokon ieu me menemene mie ong wasa me aramas me pekihda pwe seri o koukousoan ie de seri o koukousoan ie me kak kihda pwekipwekpen ser men me kama-namanlahr.

Ire tikitik 710. Dahme pahn wiawi mwurin me koapwung kilelehdi duen pwek pwek. Mwurin mahsen en koapwung duen pwekpwek eh imwiseklahr seri me pwekpwekdahr o oh eh pahpa oh nohno me pwekada ko pahn kolokol nanpwungarail duen uhdahn tiahk pwung en nanpwung en seri oh eh pahpa oh nohno oh ale soang en pwuhng koaros oh doadoahki ni duen wiepen nan peneinei. Uhdahn en seri o eh pahpa oh nohno solahr mie ara kaon oh diropwen seri me pwekpweklahr oh sohte ara pwuhng ieu ira kak wia ong. Seri me koapwung sewese ni eh pwekpwek dahr pahn ale soang en pwung en ale sohso en sahpu duwehte mehn me pwekpwekdahr nin duen tiahk en sahpu en wasa me sahpu o ni ie oh e pahn pil ale sohso en dipwisou tohroht sang sahpu duwehte me seri me pwekpwekda ni duwen tiahk en sahpu me aramas me mehla o kin mihmi ie. Ma sohte tiahk en sahpu ong duen sohso en seri pwekpwekda kan, seri men me pwekpwekdahr nin duwen me koapwung wiahda pahn ale eh sohso sang rehn eh pahpa oh nohno me pwekada ko nin duwen uhdahn neira oh e pil kak ale sohso sang rehn uhdahn eh pahpa oh nohno de sang rehn kiseh duwehte ma e sohte pwekpwekla.

Ire tikitik 711. Menen Mwoal en Koapwung Lapalap. Mwoal en Koapwung Lapalap pil kak iang koapwung en wehi-oh-Koapwung en wehi pokon wia koapwung en loplahn, kamweimweipen pwopwoud oh pwek seri de pil kak mie koapwung en peki koapwung duwen kamweid ohpwek seri me koapwung en wehi de koapwung en wehi pokon saikinte kapwungala, ma kahrepe mwahu ieu mie, koapwung o pahn kosou sang ni koapwung o oh kolahng ni Mwoal en Koapwung Lapalap pwehn wiahla. Kisinlikou en pekpen koapwung en loplahn, pwekpwek oh kamweimwei kak en kohieng Mwoal en Koapwung Lapalap. Kisinlikou kiset pahn wiawihda oh kohieng Mwoal en Koapwung Lapalap nan sahpw me ohpis mi iawasa me koapwung en wehi de koapwung en wehi pokon kakete kapwung koapwung o ie.

Ire tikitik 712. Pekpen duwen koapwung en loplahn kamweimweipen pwopwoud de pwek seri. Mehmen me men wia koapwung en loplahn pwopwoud, kamweimweipen pwopwoud de pwek seri, e pahn de re pahn wiahda mahs kisinlikou en koapwung ni kahula mehlel oh sain, ahpw, e pil kak de re pil kak tuhongete oh pein lokaia ni kahula mehlel ma koapwung kupwukupwure me soang wet mwahu mehlel oh konehng. Kisinlikou en pekpen koapwung pahn indahda soang en ireh kei soahng wasa me palih ko kin kousoan ie pwehn kasalehda duwen menen koapwung wasahu. En mie nan kisinlikou.

Ire tikitik 713. Duwen pekpen koapwung sapahl oh duwen keseu sapahl en koapwung. Koapwung koaros me aleier kawehwehpe met nan kosondi wet duwen loplahn kapwopwoud, kamweimweipe de duwen pwekseri pahn kak ale koapwung sapahl oh pil keseu sapahl ni mwoal en Koapwung en wehi oh ni mwoal en Koapwung en Kahn-deke, rasehngete koapwung en repenpwung teikan; oh sohte pwunglahn koapwung eu pahn ale kaimwisekpe douluhl oh kamanamanahla luplahn kapwopwoud ehu, kamweimweipe de pwekpen seri ehu, mwoal en Koapwung en wehi oh Koapwung en Kahn-deke lao wia keseupe sapahl oh pil ahnsou kilelehdieng pekipek en koapwung sapahl en wiawi lao imwisekla, oh sohte pekipek en koapwung sapahl pweida. Likin ire kan me kadehdedahr nan ire laud wet, koapwungpen loplahn kapwopwoud, kamweimweipe de pwekseri pahn kin wiawi duwen koapwung teikan en repen pwung kan.

Ire tikitik 714. Duwen tiahk en sahpw. Sohte mehkot mie nan Ire Laud wet pahn pid duwen kamweimweipen pwopwoud de pwek seri me wiawi nin duwen tiahk en sahpw, pil sohte kapwopwoudi de irairdi ieu pahn pil koieng kodahn loplahn pwopwoud, kamweimwei pwopwoud de pwek seri me wiawi nin duwen tiahk en sahpw, ihte, me koasoandier nan Ire tikitik 715 me kak.

Ire tikitik 715. Duwen katengtenedihl loplahn pwopwoud, kamweimweipen pwopwoud oh pwek seri me kin wiawi nin duwen tiahk en sahpw. Ni koapwung en loplahn, kamweimweipen pwopwoud ieu eh wiawihher nin duwen tiahk en sahpw nan Kahnsapw en Kohwa Likilik oh ni eh nekier soang koaros oh mie me wiahda peidek oh lokaia tohto nin soang en mwohmw ieu me pahn kahrehda kanamenek laud ieu ong de kaupe pil pahn kauwehla duwen pwuhng kan oh dipwisou me uhdahn en palih kan me wiewia koapwung de neira seri kan, pali ieu me lel ong soang en ire wet de nein pali en ohl o de nein pali en lih o seri men e kak en wiahda nah kisinlikou en koapwung oh wadohng ni Mwoal en Koapwung Lapalap en mahsanih duwen koapwung en loplahn, kamweimweipen pwopwoud de pwek seri me wiawihher nin duwen tiahk en sahpw ma me pwung. Pein ih de irail me wiahda kisinlikou pahn kahukihla ni mehlel oh sain oh pahn kohieng ni wehi me koapwung en kamweimwei oh pwek seri wiawihher ie. Ma mwurin koapwung eh peki mehkei me momourte me iang pid soangen koapwung pwukat en iang mwohdehng koapwung o, oh koapwung epi diardahr me koapwung en pwopwoud oh pwek seri me wiawihher me pwung ong nin duwen tiahk en sahpw nan kisehn Kahnsapw en Kohwa Likilik oh Mwoal en Koapwung Lapalap pahn katenggedi koapwung en loplahn, kamweimwei oh pwek seri oh e pil kak iangahki katenggedi wet duwen rahn me koapwung en loplahn, kamweimwei oh pwek seri wiawihher nin duwen tiahk en sahpw. Koapwung pahn imwisekla mwurin soang pwukat koaros eh kanekineklahr.